

41

W 299 ~~1570~~

2004

;

150

1000

165/ 428
20-ԱՅ

896-ՇԿ

1570

ԱՐԵՎԱԿԻ ԵՒ ՄԵԴՐԱԿԻ

ԵՅԲ ՈՒ ԲԵՇԻ

ԹՈՒՂԹ

Հարադրած է հայաքաղաքն Դրանսիլվանիայ,
և տիպեցուցած իւր քաղաքին խարճով

Հասն պէտոյս-Եւստան հայ պէտոյ:

1000
8547

Örmény és Magyar
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

A, B, C 7/11. 1922

ՀԱՅԱՀԱ. ԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Készítetett Érdélyben Szamosújvárban, és
ugyan azon Város Költségével ki
nyomtattatott,

Az Örmény tanuló Ifiak számára.

Դ Ա Ե Խ Ա

1834

Եօմբ, իամ յեւսոց գիր:

Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Կ. Հ. Ա. Ը. Ժ. Ճ. Է. Լ. Խ. Ճ.
Ք. Հ. Յ. Վ. Ճ. Տ. Յ. Հ. Հ. Ա. Հ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.

Տեղած իամ բալը գիր:

Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Կ. Հ. Ա. Ը. Ժ. Ճ. Է. Լ. Խ. Ճ.
Ք. Հ. Յ. Վ. Ճ. Տ. Յ. Հ. Հ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.

Երիտան իամ կաշոք տեղած գիր:

Ե. Բ. Գ. Դ. Ե. Կ. Հ. Ա. Ը. Ժ. Ճ. Է. Լ. Խ. Ճ.
Ք. Հ. Յ. Վ. Ճ. Տ. Յ. Հ. Հ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ. Վ.

Apro folyo, vagy kézi írás.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q.
r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Apro nyomtatás betük.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p.
q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Nagy féle nyomtatás betük.

A. B. C. D. E. F. G. H. I.
J. K. L. M. N. O. P. Q. R.
S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Անհատնեսով գրելը :

ա . ե . է . ը . ի . ո . օ .

Ա'կի կանք իտղելու գրելը :

բա բե բէ բը բի բո .
 դա դե դէ դը դի դո .
 դե դա դէ դը դի դո .
 զե զա զէ զը զի զո .
 թե թա թէ թը թի թո .
 լը լա լէ լը լի լո .
 խը խա խէ խը խի խո .
 ծի ծա ծէ ծե ծը ծո .
 կի կա կէ կե կը կո .
 հո հա հէ հե հը հո .
 ձո ձա ձէ ձե ձը ձո .
 զո զա զէ զե զը զո .
 մո մա մէ մե մը մո .
 յո յա յէ յե յը յո .
 նը նա նէ նի նը նո .
 շի շե շա շօ շը շէ .
 չէ չի չօ չա չը չո .
 պո պա պե պը պէ պօ պի .
 ջե ջը ջո ջա ջի ջո .

Magán hangzó betük.

a. e. i. o. u. ö. ü. á. é. í. ó. ú ö. ü.

Egy Syllababól álló betük.

Ba be bi bo bu bö bü.

Ca ka ce tze ci tzi co ko cu ku.

De du da dö di dü do-

Fo fá fe fu fé fö fi.

Gö gí gó gá gű gé gú.

Gyi gya gyo gye gyü gyö.

Hu ha hi ho hö he hü.

Kü ke ku ki kö ko ka

Lá le li ló lú lő lű.

Lyi lyé lyo lya lyü lyá.

Ma mó mé mü mö mi mu.

Nö ni no nü ne na nu.

Nye nya nyi nyö nyo nyu nyü.

Po pu pá pé pö pü pi.

Ru ri re ro rü ra rö.

Sü si sö sa su so se.

Szá sze szö szí szü szu szo.

Té tó ta tu ti te tö tü.

Tsö tsa tsi tse tsü tso tsu.

Tyi tyu tya tyé tyo työ.

Tzo tzö tzu tzü tze tzi tza.

ԱՐԵՆԻ ՀԱՆՐԱԿ ԽՈՎՄԵՐ :

ԱՌԲ.	Լ;	ԼՈՒ.	ՃՌ.	Ճ.
աղդ.	էդ.	խաչ.	ճանճ.	շեմ.
աղտ.	էն.	խաղ.	ճող.	շար.
ակն.	էշ.	խոց.	ճետ.	շոր.
ԲՀԵՆ.	ԲՇ.	ՅՕՄ.	ՄԴԵՆ.	ՊԵ.
բադ.	ԸՆԴ.	ծառ.	մայր.	պետ.
բոր.	ԸՍՏ.	ծեր.	մոլ.	պատ.
բուրդ.	ԸՆԴ.	ծունկ.	մոմ.	պարտք.
ԳԵՄ.	ԺԻԾ.	կեն.	Յի.	ԳԷ.
գամ.	ԺՈՐ.	կուր.	յոյս.	ջուր.
գեշ.	Ժադ.	կաղ.	յետ.	ջերմ.
գող.	ԺԱ.	կոթ.	յիմ.	ջան.
ԳԱ.	ԺԷ.	ՀՕ.	ՅԵՌ.	ՈԱ.
ԴՈՂ.	ԺԱՅՐ.	հաց.	նաշխ.	ռանկ.
ԴԱՀՄ.	ԺԱՆԿ.	հայր.	նետ.	ռաստ.
ԴՈՒՌ.	ԺԱՄ.	հուր.	նոր.	ռազմ.
ԵԶ.	ԽՆԻ.	ՋԱ.	ՇԱ.	ԱՀ.
ԵՄ.	ԽՆԾ.	ձի.	աղ.	սել.
ԵՐԴ.	ԽՆՃ.	ձադ.	շուն.	սուդ.
ԵԶ.	ԽՒՐ.	ձեռ.	շունչ.	սուտ.
ՕԱ.	ԽԻՆ.	ԴԱՄ.	ՈԾ.	ԱԵՆ.
ՂԱՄ.	ԼԱԼ.	ՂԵԿ.	ՌԵԼ.	ՎԵԴ.
ՂՈՐ.	ԼՌԵԼ.	ՂՈՎՄ.	ՌԵԹ.	ՎԱՐԴ.
ՂԱՐԴ.	ԼՌԿ.	ՂԱՅՔ.	ՌՐԲ.	ՎԵՐԲ.
ՏԻՒՆ.	ՊՈՏ.	ՔՅՈՒՐՄ.	ՓԱՌՔ.	ՎՅՈՒՐՃ.
ՄԵՐ.	ԲՈՒՐ.	ԽԻՆ.	ՓԻԱՓ.	Օ.
ՄՈՒՐՔ.	ՅԾ.	ԼՈՐ.	ՓՈՒՇ.	օր.
ՄԱՂ.	ՅՈՂ.	ԼՈՄ.	ՔԵ.	ՎԵ.
ԲԷ.	ՅԱՆԿ.	ՎԻՒՐ.	ՔՊՈՆԾ.	ՎԵՆԳ.

Egy tagu szavak.

Ár.	ék.	iv.	Nagy.	Rest.
ág.	él.	itt.	nem.	rab.
az.	est.	ing.	nö.	rák.
áts.	Fa.	Jel.	név.	rántz.
Bu.	fog.	jártt.	négy.	rét.
bér.	fagy.	jegy.	Myár.	Sors.
bors.	férj.	jóbb.	nyüg.	seb.
böjt.	frigy.	Kár.	nyers-	sár.
Czél.	Gánts.	kért.	nyárs.	sing.
czenk.	gomb.	kints.	nyest.	sántz.
czomb.	gond.	kólts.	Ör.	Szüz.
czéh.	gát.	kéz.	ösz.	szén.
cser.	grif.	Láb.	öl.	szag.
csik.	Gyász.	Lud.	öz.	szer.
csuts.	gyék.	liszt.	Orr.	sziv.
csür.	gyöngy.	lántz.	ól.	Te.
Dér.	gyors.	létz.	ón.	tér.
dus.	Hit.	Lyán.	ok.	tag.
dél.	hus.	lyuk.	ott.	tö.
dob.	hal.	Méz.	Per.	test.
domb.	hó.	mák.	pok.	Tsok.
Ez.	hartz.	mész.	pad	tsik.
egy.	Jk.	moj.	pinty.	tsal.
eb.	iz.	must.	pénz.	tsür.
tser.	tzél.	ugy.	üt.	völgy.
tsont.	tzim.	ujj.	üzz.	zab.
Tyuk.	tzomb.	uj.	Vám.	zseb.
Tzéh.	Ur.	ügy.	vég.	zöld.
tzáp.	ut.	üst.	vas.	zsák.

ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱԳԻՒՆԻ ԽՈՍՔԵՐ :

ԱՐ - գար .	ՃԱ - ռանդ .	Ճ'Ա - կատ .
ար - քայ .	ժո - ղով .	ՃՇ - տիկ .
բա - րի .	Խշան .	Ան - քուր
բե - բան .	իս - կոյն .	մար - մին .
Գա - ւաթ .	Լա - ւուդ .	Յու - սով .
դո - չում .	լե - ղակ .	յաղ - թող .
Դա - տող .	Խոր - հուրդ .	Ել - շան .
դո - ղում .	խա - ւար .	նի - աթ .
Եր - կաթ .	՞Օա - նօթ .	Շա - ղախ .
եր - գել .	ծի - ծաղ .	շի - նել .
Օա - տիկ .	կար - միր .	Որ - պէս .
զա - ւակ .	կը - տաւ .	ող - ջցյն .
Լ - ակ .	Հի - ւանդ .	Ղա - ման .
Է - ւայ .	հաս - տատ .	չան - կալ .
Ծն - տիր .	Զի - ակ .	Պա - տիւ .
Ըն - ծայ .	ձը - մեռն .	պի - տոյ .
Թաա - ղում .	Պամ - պար .	Գա - նամ .
Թա - նաք .	ղա - զար .	ղեր - միկ .
Ուար - բի .	Տա - րի .	Խիւ - ծել .
ոե - հան .	տի - կին ,	Փու - թա .
Աւա - միթ .	Պո - պէ .	փա - կել .
սե - ղան .	ըախ - ճան .	Քա - րող .
Ան - ղուց .	Յըն - ծայ .	քա - ղող .
Վի - ճակ .	ցա - մաք .	Օր - հնել .

Két tagú szavak.

A - rany	al - mát	a - dott.
Bá - rány	Bör - rel	bé - lelt.
Czif - ra	csal - mát	cse - rélt
Da - ni	di - ot	du - gott.
E - pret	e - vett	ed - dig.
Fá - radj	fi - am	Fe - renz.
Gyá - mol	gya - nánt	gon - dol.
Ha - mis	han - gon	har - sog.
I - mádd	Is - tent	Jám - bor.
Ké - szülj	kin - tset	kap - ni.
Lisz - tet	lo - pott	Lyán - kám
Mos - tan	min - gyárt	ma - ratz.
Na - gyon	nye - rit	nál - lad.
Om - lott	osz - lop	osz - tás.
Ő - reg	ö - szült	öz - vegy.
Pé - ter	pén - zel	po - tol.
Ré - gen	ro - gyog	ró - zsád.
Sár - ga	szi - nü	sa - ru.
Ta - tár	ta - lált	té - ged.
Tsa - lárd	tsi - nált	tzit - rom.
U - tom	u - gyan	un - dok.
ű - döm	ül - lö	ün - nep.
Ve - zér	vi - gan	ve - zess.
Zá - rott	zse - bü	Zsi - dó.

ԱՐԵՎ ՀԱՅԻ ԽՈՍՔԵՐ :

Ան - հա - ւաս	բա - բե - կամ	գո - չե - ցեալ .
Դա - տա - ւոր	ե - բա - նի	զար - դա - ըեալ .
Լ - ու - թիւն	ընտ - բե - լի	թու - ա - կան .
Ջա - մա - նակ	ի - մաստ - նոց	լը - ցու - ցեալ .
Խա - բե - բայ	ծո - վայ - ին	կե - բա - կուր .
Հա - ւա - տով	ձը - դե - ցեալ	ճա - նա - պարհ .
Ոնյ - բա - կան	յար - գան - դէ	նա - հա - պետ .
Շա - բա - կան	ող - ջու - նի	ու - սու - ցեալ .
Չա - փա - ւոր	պի - տա - նի	ջեր - մե - ռանդ .
Տի - բա - մայր	բա - բու - նի	ցա - ւագ - նեալ .

ՉՈՐԻ ՀԱՅԻ ԽՈՍՔԵՐ :

Ա - մե - նա - կալ	բո - վան - դա - կի	գոյ - ա - ցու - ցիչ
Դա - տա - ւո - բաք	ե - կե - ղե - ցւոյ	զար - մա - նայ - ին
Լ - բա - նու - հի	ըն - ծայ - եալ - է	թա - դա - ւո - ըկն
Ժա - մա - նա - կով	իշ - եա - նա - կան	լու - սա - ւո - րիչ
Խոս - տա - ցեալ - է	ծա - ռայ - ի - ցըն	կը - ռա - պաշ - տից
Չեռ - նադ - բե - ցեալ	դամ - պա - բա - լոյս	ճա - նա - պար - հին
Ոն - ղա - ւո - բաց	հա - տու - ցեալ - է	նե - բո - ղու - թիւն

Három tagu szavak.

A - ra - tott bu - zá - nak csép - lé - se.
 Di - o - val e - ge - ret é - tet - ni.
 Fog - ta - tok ger - lé - tzét gyer - me - kek.
 Hosz - sza - son in - dul - tom jár - mam - hoz.
 Ked - ves - sét lát - hat - tad lyán - kád - nak.
 Ma - da - rak nin - tse - nek nyu - god - va.
 Or - di - tó ö - zets - kém pi - hen - nyél.
 Ru - há - zott sü - ve - ges sze - ke - res.
 Tu - dat - lan tsá - bi - tó tzé - lots - ka.
 U - ra - ság vá - gyo - dik zsák - mány - ra.

Négy tagu szavak.

Ál - do - za - tul bé - mu - ta - tott csip - ke - bo - kor.
 Di - a - da - lom en - ge - det - len fi - gye - lem - mel.
 Gon - dol - koz - va ha - ra - gud - gyál is - ten - te - len.
 Ke - resz - té - nyek le - ve - lez - nek min - den - ko - ron.
 Nyá - jos - ság - gal ol - vas - hat - nád pél - dá - i - mat.
 Ré - sze - sül - nek szi - ves - ség - ben ta - nit - va - nyim.
 U - nal - ma - son vé - gez - tem - el zu - gá - si - mat.

Առաջական նույնութեան է:

Ե - մաս - տու - թեան ըս - կիզ - բը - է Աս - տու - ծոյ
ա - հը :

Իսապ - րու - թիւ - նը ա - մէն չա - րու - թեան կը -
ցւածքն - է :

Վշ - խա - տա - նաց ե - տե հան - գըս - տու - թիւ - նը
քաղ - ցըլ - նէ :

Չար օ - րի - նա - կը կի ա - վը - րէ զըա - րի վար - քով -
ներ - նալ :

Ով շատ կի կու - րու - ցէ, կամ շատ դի - տէ, կամ շատ
սուտ կա - սէ :

Որ զմեղ - քը ցա - ւի, հեշտ թո - ղու - թիւն կի գըն -
տը - վի :

Ո՞ի խօ - սի այն - պէս բան, ինչ հաս - տատ չի - տիս :

Ո՞ի հա - ւա - տաց - վի թէ որ տօլ - վը - թո - վիս :

Ան - խը - մը - թու - թեա - նը մէջ մի յու - սա - հատ - վի :

Ո՞ի խոս - տա - նա այն - պէս բան ին - չին տէ - րը չիս :

Դա - պար տը - ղան ա - մէն մար - դու դի - մաց ա - տե -
լի - է :

Ով զ - օղ - կան կի խա - րէ, ալ - շա - տը ին - քը կի
խար վի :

Ոի - րէ զըա - րէ - կա մըդ, ա - տէ զմեղ - քը, դո - վէ
ըզբարին. փա - խիր ՚ի չա - րէ :

Օխու - ծա - ծը խու - ծա - ծով մի վի - ծա - րի :

Թըշ - նա - մէա - ցըդ բա - րի ա - նե - լո վ ալ զօր կի
մաշ - վին :

Ով մէկ ան - դամ - մը սը - տի մէջ գը - տա - ծէ կո - րու -
սաւ զյար - կի - քը :

Ով օղ - կայ - ին տակը փըս կի բո - րէ, ին - քը կըն - նի
մէ - ջը :

Rövéd oktatások.

A' ból - tse - ség kéz - de - te az Ur fé - lel - me.
 A' res - tség min - den go - nosz - ság - nak kez - de - te.

Mun - ka u - tán é - des a' nyu - go - da - lom.

A' rosz pél - dák meg vesz - te - ge - tik a' jó er - köl - tsü - e - ket - is.

A' ki so - kat be - szél , vagy so - kat tud , vagy so - kat ha - zud.

A' ki bán - kó - dik vét - kén , kön - nyen nyer en - ge - del - met.

Ne szóllj ól - lyast , a' mit jól nem tudsz.

El - ne bizd ma - ga - dat , ha szerentsés vagy.

Sze - ren - tsét - len - sé - ged - ben két - ség - be ne - ess.

Sem - mit se i - gérj , a' mi - nek u - ra nem vagy.

A' rest gyer - mek min - den em - ber e - lött u - tá - la - tos.

A' ki má - so - kat meg tsal , több - nyi - re ma - ga tsa - la - ta - tik meg.

Sze - res - sed fe - le - ba - rá - to - dat , gyű - löl - jed a' bünt , di tsérd a jót ke - rüld a' go - noszt.

A' rosz - szat rosz - szal ne fi - zesd.

El - len - sé - ge - id - nek jót té - vén , in - kább bosz - szon - tat - nak ,

A' kit egy - szer ha - zug - sá - gon ér - tek , el vesz - tet - te hi - te - lét.

A' ki más - nak - ver - met ass , ma - ga e - sik be - lé.

Անուն	a. b. c.	և այլ խաճառ գրոց :
Ա.	Ա. á.	ա.
պէ.	Բ. b.	պ.
ձէ.	Գ. c,	ձ.
տէ.	Դ. d.	տ.
է.	Ե. e.	է:
էֆ.	Ֆ. f.	ֆ.
կէ.	Գ. g.	կ.
հա.	Հ. h.	հ.
ի.	Ի. i.	ի
եէ.	Ջ. j.	ե.
դա.	Ք. k.	դ.
էլ.	Լ. l.	լ.
էմ.	Մ. m.	մ.
էն.	Ն. n	ն.
օ.	Օ. o.	օ.
բէ.	Պ. p.	բ.
գու.	Ղ. q.	զ.
էր.	Ր. r.	ը.
էշ.	Տ. t.	շ.
դէ.	Ո. u.	դ.
վէ.	Վ. v.	վ.
իքս.	Խ. x.	ք.
իբսիլօն.	Յ. y.	ի.
զէ.	Զ. z.	զ.
	Ա. a.	ա. ու օ-ի միջօրէ.
	Է. é.	է. ու ի. - միջօրէ.
իու.	Օ. ö,	իու:
էիու.	Ս. ü.	էիու.

*Magynrdzottya az ɯ· p· q· 'satöbb Örmény
betüknek.*

A'betüknevei. formája. tehettsége.

Aip.	U · ɯ ·	Á.
pjen.	ɸ · p ·	b.
kjém.	q · q ·	k.
tá.	q · q ·	t.
jéts.	b · t ·	j.
zá.	o · ɿ ·	z.
e.	ɛ · t̪ ·	e.
jeth.	p · ɛ ·	e. rövid,
tho.	ɸ · ð ·	th.
zse.	d · ð ·	zs.
ini.	b · b ·	i.
lyun.	l · l ·	l.
che.	lo · l̪ ·	ch. gégéböl jövö.
dzá.	ɔ · ð ·	dz.
gjén.	u · ɿ ·	g.
ho.	ɔ · ɔ ·	h.
tzá.	ɔ · ɔ ·	cz. vagy tz.
gehád.	q · ɿ ·	gch. gégéböl jövö.
dse.	ð · ð ·	ds.
mjén.	u · ʃ ·	m.
hi.	ɔ · ʃ ·	h.
nu.	l · ɿ ·	n.
sá.	ɛ · ɿ ·	s.
vuê.	ɸ · ɯ ·	u. vagy v.
tshá.	ɔ · ɿ ·	tsh.
be.	q · ɯ ·	b.
tse.	g · ɿ ·	ts.

ԱՅՈՎԻՆԴՆԵՐ ԳՐԱԿՐՈՆԻ ԱՆԱՐԴՈՒՄՆԵՐԻՆ:

Ճ.	Cz.	Ճ.
ՄԵՒ.	Gy.	ՄԵԱ.
ԼԵՒ.	Ly.	ԼԵԱ.
ՆԵՒ.	Ny.	ՆԵԱ.
ԷՍ.	Sz.	Ս.
ՉԵՒ.	Ts.	ՉԵԱ.
ԴԵՒ.	Ty.	ԴԵԱ.
ՃԵ.	Tz.	Ճ.

ՊՐԱՊԻՆՈՅՆ ՆԱԽԱԿԱԾ ԳՐԵՐ :

ԱՌ.	աստուած.	ՅԻՒ.	յիսուսիւ.
ԱՇ.	աստուծոյ.	ՔՐԱ.	քրիստոս.
ԱՇԵ.	աստուծով.	ԱՄԲ.	ամենայն.
ՅԱ.	յիսուս.	ՏԵՐ.	տէր.
ՅԻՒ.	յիսուսի.	ԱՆ.	տեառն.
ՅԵՒ.	յիսուսէ.	ԱՆԷ.	տեառնէ.

ԹԵՒ. ԹԻՒՆ. ԹԵՇ. ԹԵԱՆ. ԹԵՇ. ԹԵՆԷ.
ԹԵՐ. ԹԵԱՄՐ. ԹԵՒՔ. ԹԻՒՆՔ. ԹԵՐԳ. ԹԵԱՆԳ.

Betük nevei. formája. tehettsége.

rhă.	ଫ୍ରା.	rh. vagy rr.
sze.	ଶେ.	sz.
vjev.	ବ୍ରେବ.	v.
gyun.	ଗ୍ରୁନ.	d.
re.	ରେ.	r.
tzho.	ତ୍ରୋ.	tzh.
fjun.	ଫ୍ରୁନ.	f.
phjur.	ଫ୍ରୂଜ.	Ph. de nem hangzik.,,
khe.	କ୍ରେ.	kh. „mint a görög prof.
o.	ଓ.	o. „hanem a' p. külön.
fe.	ଫ୍ରେ.	f. „a' h. külön.

Az örmény öszve huzot szavak magyarázottya.

ՏՐՐ	տէրամբ.	Ա թ.	վերայ.
ԱՐՐ	սուլբ.	Ե եմ.	Երուսաղեմ.
ԿՐՃ.	դարձեալ.	Կ ի.	Նորա.
ՄՐ.	այսինքն.	ՆՎ.	Նովա.
ՈՒ	որպէս.	ՆՅ.	Նոցա.
ԱՐ	պէս.	Ի ել.	Իսրայել.
ՎՐ	վասն.	ՆԱ.	Նոսա.

Յանուն † Հօր, և Արդ† ւոյ, և Հոդ† ւոյն սրբոյ,
Ամէն.

Եղջը, ակրունական :

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո,
եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո որպէս
յերկինս, և յերկրի. զհաց մեր հանապաղորդ տուր
մեղ այսօր, և թող մեղ զպարտիս մեր, որպէս և
մեք թողումք մերոց պարտապանաց, և մի տանիր ըղ-
մեղ՝ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեղ՝ի չարէ : զի
քոյ է արքայութիւն, և զօրութիւն, և փառք յաւի-
տեանս : Ամէն :

Հեթշանական սպայն :

Ողջյն քեղ մարիամ, լի շնորհօք, տէր ընդ քեղ :
Օրհնեալ ես դու՝ի կանայս, և օրհնեալ է պտուղ
որովայնի քո Յիսուս : Արբուհի Անրիամ, Անյը
Աստուծոյ բարեխօսեա վասն մեր մեղսւորացս այժմ
և՝ի ժամու մահուան մերոյ : Ամէն :

Աստելական Հաւատոյ դաւանանես :

Հաւատամ 'ի մի Աստուած Հայրն ամենակարողն,
ստեղծողն երկնի, և երկրի : Եւ ի Յիսուս Քրիս-
տոս Արդին նորա միածին տէրն մեր . որ յղացաւ
'ի հոգւոյն սրբոյ, ծնաւ 'ի մարիամայ կուսէն . չար-

չարեցաւ ընդ պոնտացւով պիղատոսիւ , խաչեցաւ
մեռաւ , և թաղեցաւ , էջ՝ ի գժոխս յերրորդում աւ-
ուր յարեաւ 'ի մեռելոց : Համբարձաւ յերկինս ,
նստի ընդ աջմէ Աստուծոյ հօր ամենակարողի : Ան-
տի գալոցէ 'ի դատել զկենդանիս , և զմեռեալս:
Հաւատատամ 'ի Հոգին սուրբ , 'ի սուրբ եկեղեցին
կալմողիկէ : Օհաղորդութիւն սրբոց , զթողութիւն
մեղաց : Օյարութիւն մարմնոց : Եւ զկեանս յաւի-
տենականս : Ամէն :

Պատուիբանք Աստուծոյ Էն դասն :

- ա . Ես եմ տէր Աստուծած քո մի ունիցիս զայլ Աս-
տուծ բաց յինէն , մի արասցես դուքեղ կուռըս ,
զի երկիրպագանիցես նոցա :
- բ . Ո՞ի առնուցուս զանուն տեառն Աստուծոյ քո 'ի
վերայ սնոտեաց :
- շ . Յիշեա սրբել զօրն շաբաթու :
- դ . Պատուեա զշայր քո , և զմայր քո , զի երկայնա-
կեաց լիցիս 'ի վերայ երկրի , զոր տէր Աստուծած
քո տացէ քեզ :
- ե . Ո՞ի սպանաներ :
- զ . Ո՞ի շնար :
- է . Ո՞ի գողանար .
- ը . Ո՞ի սուտ վկայութիւն վկայեր զընկերէ քումմէ :
- թ . Ո՞ի ցանկանար կնոջ ընկերի քո :
- ժ . Ո՞ի տանն , մի անդոյ , մի ծառայի , մի աղախնոյ , մի
եղի , մի իշոյ , և մի ամենայնի , որ ինչընկերի քոյ
իցէ :

Պատրիարքական Եկեղեցոյ Էն հինգ :

- ա . Օսօն օրերը տօն պահելու , զորնոր սուրբ Եկեղին դրիէ :
- թ . Օսուրբ Պատարագը աշով , սիրով , և ջերմեռանդութենով լսելու :
- դ . Օպաս օրերը պաս բռնելու , զորնոր սուրբ Եկեղին դրիէ , չուտելով զդասմը կերակուր :
- Շ . Խոստովանելու զմեղքերը , մադար մէկ անգամ մը տարին հաղորդվելով զատկին օրերուն :
- Ե . Հարսնիք չանելու Եկեղեցունմէ արգիլած օրերուն :

Խորհուրդ Եկեղեցոյ Էն Էօլն :

- ա . Ակրտութիւն .
- թ . Դրոշմն .
- դ . Սուրբ հաղորդութիւն .
- Շ . Վաշխարութիւն .
- Ե . Վերջին օծումն .
- Դ . Կարգ Քահանայութեան .
- Ե . Վմուսնութիւն :

Հաստիք Խոստովանութիւն :

Խոստովանիմ առաջի Վատուծոյ ամենակարողին , Երանուհւոյ Ամրիամայ միշտ կուսին , Երանելոյն Վիքայելի հրեշտակապետին , Երանելոյն Հոհաննու Վկրտչին , սրբոյն գլխաւոր Վռաքելոցն Գետրոսի , և Պօղոսի , Հօրն մերոյ սրբոյն Կրիգորի լուսաւորչին և ամենից սրբոց , քանզի մեղայ յոյժ խորհրդով , բանիւ , և գործով . մեղայ , մեղայ , մեծապէս մեղայ :

Առաջուածակեան, ինս աւուր, և Երեխոյեան աղօլք :

Հրեշտակ տեառն աւետեաց կուսին մարիամայ . և
յղացաւ տէրն մեր 'ի Հոգւոյն սրբոյ :

Ողջոյն քեզ Արքիամ . և այլն :

Եհաւասիկ կամ աղախին տեառն, Եղիցի ինձ ըստ
բանի քում :

Ողջոյն քեզ մարիամ . և այլն :

Եւ բանն մարմին Եղւ, և բնակեցաւ 'ի մեզ :

Ողջոյն քեզ Արքիամ . և այլն :

Աղօթեա վասն մեր սրբուհի Աստուածածին :

Օի արժանի լիցուք խոստմանցն Քրիստոի :

Օշնորհս քոյս աղաչեմք տէր հեղ 'ի սիրտս մեր, զե
որք հրեշտակին աւետեօք, Քրիստոսի Որդւոյ քո
զմարմնաւորութիւն ճանաչեցաք . չարչարանօք, և
խաչիւ նորին 'ի յարութեան փառսն ժամանիցիմք .
Ծիսուսիւ Քրիստոսիւ տէրամք մերով : Ամէն :

Առջևաւ դիմոց :

Աղօլք առ սուրբ Հոգին :

Եկ սուրբ Հոգի, և լից զսիրտս հաւատացելոց քոց .
և բորբոքեա (բըրընձու) 'ի նոսա զհուր սիրս քոյ :
Առաքես զՀոգի քո և ստանաս զնոսա . Եւ նորոգես
զերեսս երկրի :

Աստուած, որ պայծառութեամք սուրբ Հոգւոյն ու-
սուցեր զսիրտս հաւատացելոց քոց . պարգևեա մեզ
նոյն Հոգւով սրբով զգիտութիւն ճշմարտիցն իմա-
նալ և միշտ ուրախանալ նորին միսիթարութեամքն .
սուրբ մերով նոյն Հոգւոյն :

Հայի բառը աղօթք :

Հայ. Աչք ամենեցուն 'ի քեզ յուսան տէր .

Պէտ. Եւ դու տաս կերակուր մեզ ամենայն ժամ :

Հայ. Ինանաս զձեռս քո :

Պէտ. Եւ զամենայն գաղանս երկրի յագես :

Հայր մեր և այլն : Ողջոյն քեզ և այլն :

Օրհնեա զմեզ Տէր Աստուած, և զայս պարգևս,
զորնոր քոյ բարութենէդ առնելոցեմք Տէրամք մերով
Յիսուսիւ Քրիստոսիւ : Ամէն :

Հայի Եպիկ աղօթք :

Հայ. Գովեցէք զՏէր ամենայն աղգք :

Պէտ. Գովեցէք զնա ամենայն աղինք :

Հայ. Օի ամրացեալէ ողորմութիւն նորա 'ի վերայ մեր :

Պէտ. Եւ արդարութիւն նորա մնացէ 'ի յաւիտեան :

Հայր մեր . և այլն : Ողջոյն քեզ . և այլն :

Փառք մատուցանեմք քեզ յաւիտենական հզօր Աս-
տուած վասն ամենայն բարի պարգևացդ : Որ կաս ,
և թագաւորես 'ի յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Հայ. Կրանի բան ոկտա և ո՞ր հաւատայ մարդը :

Պէտ. Հինգ . ա . Կախ և առաջ կու հաւատամ, թէ
կայ մէկ Աստուածմը, որնոր իրեք անձն ունի . Հայր ,
Որդի, ու Հոգին սուրբ :

Ի . Կու հաւատամ, թէ Որդին Աստուած յերկնուց
ընջիլէ , տիրամայր Աստուածնայ սուրբ յորովայ-
նէն մարդացիլէ , չարչարվիլէ , և խաչին վերայ
ինչպէս մարդ մեռիլէ ետքը թաղիլեն զինքը իրեն
սուրբ աշակերտաքը :

Ք. Կու հաւատամ, թէ անկի պիտայ աշխըրհիս վերջը,
որ դատէ զկենդանիքը, և զմեռածները. աղէկնուն
պիտայ զարքայութիւնը ու խուծածնուն զդժոխքը:
Ք. Կու հաւատամ, թէ մարդուն հոգին անմահէ:
Ե. Կու հաւատամ, թէ մարդը առանց Աստուծոյ
չնորհացը չի կարնայ ոչ մէկ բարիգործութիւնմը
անելու, որ կարնայ փրկըվելու:

Հ. Վանի բան ողբար է որ անէ հարդը որ աղէի խրնոյ
խստութելու:

Պի. Հինգ. ա. Պէտքէ որ մարդը աղէկ քըլընտէ զե-
րեն խըճմըտանքը, թէ ինչ մեղեր գործիլէ:

Ի. Օղջայ, ցափի, ու փոշոմնի, որ զԱստուծոյ ամենա-
բարի սիրտը ազտրիլէ, ու բարկացուցիլէ:

Ք. Հաստատ նիաթ դնէ, թէ ալալ զԱստուծոյ ողոր-
մած սիրտը մեղօք չի պի աղտրէ:

Դ. Լմանը պատմէ քահանուն գիմաց զիրեն ամէն մեղ-
քարը:

Ե. Օխաստովանահօրը դրած ապաշխարանքը կատա-
րէ, ու թէոր մարդու անընի, կամ ապրընքի զեն
առածըլա, նայ ետ դարձընու:

“Լեռնինծութեն Հաւատայ:

Հաւատամ ’ի մի Աստուած, որնոր իրեք զանազան Աս-
տուածային անձն ունի այսինքն Հայր, Որդի, և սուրբ
Հոգի, ով որ զաշխարս յոչնչէ ստեղծիլէ, ու կի կա-
ռավարէ, զաղէկները կի պաշխըչէ և զխուծածները
կի պատժէ: Կի հաւատամ, թէ Որդին Աստուած
երկուսում անձն սուրբ Արքորդութեանը մարդկային
մարմին առիլէ, չարչարվիլէ, ու խաչին վերսայ մեռիլէ,

որ զմեզ չարին գերութենէն ազատէք, ու իրեքում
օրը՝ի մեռելոց յարիլէ, երկինքը համբարձիլէ, ուս-
կից պի գայ վերջի օրը դատելու զկենդանիքը և
զմեռածները, կի հաւատամ՝ի սուրբ Հոգին, ով որ
զմեզ իրեն սուրբ շնորքովը կի սրբացնու, և առանց
ում շնորհացը իբմալ հաճու բարի գործք չինք կար-
նայ անելու. կի հաւատամ ու կի դաւանիմ զամէն
բանը, ինչալ որ Աստուած յայտնիլ է, Քրիստոս
սորվեցուցիլ է, իրեն սուրբ աշակերտափը քարոզելին
և մայր սուրբ եկեղեցին հաւալու կու դնէ: Օա-
սոնք խղով անոր համար կու հաւատամ Տէր իմ, և
Աստուած, զէրամ դուն անսխալ ճշմարտութիւն
ըլլալով հաւատալու կու դնիս: Աստուած իմ հաւ-
տատէ զիս սուրբ հաւտուն մէջ:

“Եւ գույն ծառաւ լիւն յուսոյ:

Կու յուսամ, ու կի նիաթվիմ զքու անհուն բարու-
թեանը վերայ, ով ստեղծող իմ. փրկիչ իմ, և լու-
սաւորիչիմ, թէ վասն Քիսուսի Քրիստոսի անդին
արժանաւորութիւնուն պի տաս ինձի ճշմարիտ ցաւ
ու զղջում՝ի վերայ ամէն մեղաց իմոց, ու պօշ պի
անիս զբոլոր մեղքերը: Կի յուսամ, թէ պիտաս
շնորհք գընտրվելու զերկնից արքայութիւնը, ուս
զքեզ երեսէ երես տեսնելով՝ի յաւիտեանըս գովիմ,
և փառաբանիմ: Օասոնք խղով կի յուսամ զքու
մօտէն Տէր իմ և Աստուածիմ, զէ դուն ինչպէս գը-
թած, ամենակարող, ու հաւատարիմ ըլլալով խոս-
տացիլիս: Աստուած իմ ամրացն զիս այս յշահին մէջ:

* Եւ Երգութան Ակնոյ :

Աստուած իմ . կիսիրիմ զքեզ բոլոր սրտե , 'ի վեր
քան զամէն բան , զէ դուն անհուն , ու անչափ բա-
րի ըլլալով ամէն սիրոյ արժանիս , ու զքու սիրուն
Տէր կիսիրիմ զեղբայրս ալ ինչպէս յատուկ ես զիս

* Եւ Երգութան Կողման :

Տէր իմ , և Աստուած իմ յատուկ զքու սիրուն համար
կի ցաւիմ , կի կըսկըծամ , ու փօշօմանիմ , որ
զքու ամենաբարի սիրտդ մեղքերով աղտրիլիմ , ու
բարկացուցիլիմ , հաստատ նիաթ կի դնիմ , թէ ալ-
ալ զքոյ ողորմած սիրտը մեղօք չիպի աղտրիմ :
Տուր Տէր զքոյ շնորհքդ որ մինչև 'ի մահ զմեղքե
րըս զդջալու կարնամ : Ամէն :

Ա արժութիւն ի մէջ նօտը կամ ձեռացգը ի :

(Օբինոյ հնապահութեան :

Ա բնահամ հրաման ասուած Ա սպանձն, ո՞յ զէւ մէ հապին սրդին պէստհամ խուրպան մաքուցանելը Ա սպանձն. հնապահութեան Ա սպանձն հրամանին չէ մայն հայրն, հայւե ո՞րդինու : Ու չէ մայն սիրով իւրիւ առ մահ լաստհամ, հայւե սասին պէրայ առանելով պէտպան, ողոշն ինքը ի խուրպան ողերու երգը, ի՞ու հետեւ պէտպան մինչև այն առջը, առջուն իսերն էր Ա բնահամու պէտք սպանելու :

Ա էրու Ա բնահամ պլուքը, ո՞յ մոեւ պարդին . բայց հրեշտու Տեսան բլունելով պլուքը, չն լուսու, ո՞յ զէւ սրդին Ա բնահամ սպանելը, շշունելով նորս պայւ ինչ է խուրպան մաքուցանելը :

Խըստ :

Ա յս սուրբ օբինը ին չէ մայն ծնողը
Ա սպանձն իսակցը, հայւե և առաքը
Ա յուն ծնողացը մշտ հնապահութեան .
Օ սպանձն, և զնոցա իսերը իսպանելու :

(Օրէնքով ժամանելեան:

ՕՉունքէ գեղեցիկ ինձն Շատրվանի թշունչւս քոջ-
ցէց, շտա կապատահ անելով Յունտիայ, Ակոր պէտ կամը-
կապատահ են. Բայց Անոր կամացը ընդունէմ ըլլու. Ես
ինչպատ իւսահրեցիսուր պատ.

Հաստիք եպս Յունտի պամեայն ինչ շտա համբելու-
ս, առն Ակ Աստուծոյ կամացը ընդունէմ ժամելու, պատու-
թութելով: Ու ասուր համար ենցունք շտա աւ Եծ կուցու-
ծեն եւ անընդ իւնինեն դախու, պէտը նորու յիւսունը ըն-
դունէլ, ասուն կուտայ ան գովնէ ասմունքը. պէտը իւ-
րան աւ պատ են իրման:

Օյ կուլուս Յունտի շտա իւնինը բարիւնենեն.
Պէտը նոյ պատասխան յան ասուն պէտի իւ բարնեց-
աս, բանապը իւ յուգի:

Խորտ:

Տղաք թշունի պահպանչւցիք,
Ինչուն իրավին առջնուցիք,
Ու չ երե առ յեր հոգին,
Եւ չ մասնե պահ սպասին:

(Օրինակ աղբա և մատուցութեաւ :

Հեղէ էսքայէլը պահանայտպէտը սեհեհութը պատի, և
վէնեհնէ անընուն բարեկարգութէլը, որոնք այնչափ շարժ էին, որ Ա-
պուծոյ ՚է խուրդան բարեկարգութէլը դըստ մըսէն պա-
տպէլիլ առանելը սեպէին, զնոց շարժութէն ձեղնէն աղբէ
գիրոց, բայց արքանաւորութէնոն գօրտ զնոց չէ պատ-
մեց, ու ինչ հանգըլէց :

Որովհետ ձեղնէ առհանայտպէտը պարբերոցը մէջ-
ու իտիութ պատճէիլէ, ևս Ապուծուն զնոց ամենայն դունը
առըսլեց, զէրոյ չէ մայն որդիիլը հեծելն մէջ սպանվէլ-
ցան, հայէն նոց հայրն աւ ըեւլի զնոյ անկալամալ իտ-
պարը, անիտընի մէտուն :

Խորագիր :

Օ չեմու գուր սու յեւ ունաւու
Անպիս սիրես, որ սու մէպը
Եւսոյ մէջ գուր իտու չեմու,
Ու չեմ լու ցաւուլ սու:
Օ յ լու ու յեւ ունաւուլեանը
Համար շարնին յեւ ունաւու:
Օ յեւ Ապուծոյ պատիժը
Պի հասնի մէպին սու:

Օրինակ, ԱՆ պէհը նոհարքեմ Աստվածաշն:

Սաղաւոն իմաստութեան Աստվածաշն նոհարքելոց իմաստութեան,
առեւթե, առեւ ինչ պէմաստութեան, ո՞յ պէրիէր ո՞յ իմաստու
գործ Տեր Աստված արդարութեամբ իստավայրի, և
գուգակի: Լաւ Աստված պատղաճոնի նոհարինու, ու ասուր համար
չէ մայն իմաստութեան, հայե խօճութեան, և դաստի ան-
խորը պատու իրեն, ո՞յ սկզի՞ւ չէ առնինար, առեւթե: Ուսո՞վ
հետո իմաստութեան նոհարքելոց յօդեն, ո՞յ պէրիէր ար-
դարութեամբ իստավայրի, նոյ ըսեւթ պէինդինու, չէ մայն
իմաստութեան, հայե գոնչ, և դաստի անխորը իստավայրի
ժեզ, ո՞յ ժեզ նաև ոչ եղէլու, ոչ ըլլու ալ շատ:

Խօջագի:

Տար Աստվածութե մոռակ խօճութեան.

Հայե մշտ նոհարքեցիս պահուաց գլուխութեան:

Օք ԱՆ ո՞յ պայն առնինար, նոյնու պամենայն ըան

Պի առնինար, նոյնու ո՞յ ըլլու յեզ պահութեան:

Օրինակ պատճեն չեղածող է :

Աղջուկ հարգարեն ճամփայ, Ելլուալով հօրությը քընառ
առաւ, ուրուսի թէ քանի առըստի խողովով պնդու ալսան, ու-
հարամ գեց աւշտացը վազով, պատճեն հարգար ին ձիթաղին,
իտիշլով, Եիս գլու հապալուսի (գոբօյ). Եղջուկն հաստացլով
Ասպառ-ծոյ անուամբը անձեց պարաւ, ունին համար Ա-
պառած Երիս արջ հօրուն դուս իտրիւլով, աստանանվեր-
իս հագիս նոցա թշրին սպանեցին. ոչ սպանին օդիայ առըս-
պատճեն հարգար անելու :

Խըստա :

Տըստ ռը ձեր հարգար չել ձիթաղին .

Ու այս Թղթին համար պատճեն չել պարտըլին .

Գումասացին, Եկ Ասպառած պատճեն ին պահպանին .

Եւ ո՞ր ընտա պարտըլին, յեզ ին հըսամային :

Ապասաւորութիւն Հայոց Պատարագեա:

Ք5. Յանուար Հօր, և Ուգույ, և Հոգույն սըբոյ.
Ամէն:

Եւ ժամն սըբուհոյ Աստուածածնին :

սպ. Առւրբ զՄատուածածինն, և զամենայն սուրբս բարեխօս արասցուք առ Հայոց 'ի յերկինս, զի կամեցեալ ողորմեսցի, և գթացեալ կեցուսցէ զարարածս իւր . ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցու ողորմեաւ :

Ք5. Ինչու Տէր պալաչոն : Խոսուածնիմ ստուգէ :

սպ. Ողորմեսցի քեզ ամենակարողն Աստուած, և թողեալ զամենայն մեղս քոյ, վերածցէ զքեզ 'ի կեանս յաւիտենականս :

Ք5. Ամէն : Ապարեաց եպյեպ:

սպ. Յիշեսջիր զմեղ առաջի անմահ դառին Աստուծոյ :

Ք5. Յիշեսլ լուի :

սպ. Դատ արա ինձ Աստուած, և իրաւ արա ինձի դատաստանի իմում :

Ք5. Յապէն, ո՞ւ ո՞չ է սուրբ :

սպ. Դու Աստուած հզօրիչ իմ ես. ընդէր մոռացար զիս . ընդէր տրտում գնամ ես, 'ի նեղել թշնամոյ իմոյ :

Ք5. Ապարեաց Տէր :

սպ. Ոնից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած, որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ :

ՔՀ. Խոստովավան Եղիշ:

սպ. Արդ ընդէր տրտում ես անձն իմ. կամ ընդէր խոռվես զիս յուսաւ առ Աստուած, խոստովանեաւ նմա փրկիչ երեսաց իմոց Աստուած է:

ՔՀ. Փառաւ Հօր և Ուրբայ:

սպ. Այժմ. և միշտ, և յաւիտեանս, յաւիտենից: Ամեն:

(Օրհնեսցուք զամենակալն Աստուած զայր տեառն մերոյ Յիսուսի Վրիստոսի, որ արժանի արար զմեզ կալ 'ի տեղող փառարանութեան և երգել զերգս հոգեսորս + ամենակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո, և ողորմեա:

ՔՀ. Ակել Շեն:

սպ. Երբայ, և պանի քահանուն պէինին, և պըուրը: Ու պալով պէինին քահանուն, ասե՞՝

(Օրհնեաւ Տէր: Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք, ընկալ կեցո, և ողորմեա:

ՔՀ. Օրհնութիւն, և իւսուս:

սպ. Տայ պըուրը քահանուն, և ասե՞՝

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո, և ողորմեա:

ՔՀ. Օրհնեալ Էտքառուրութիւն Հօր:

սպ. Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո և ողորմեա:

ՔՀ. Յաւեսեանս յաւեսենից:

սպ. Ամեն:

ՔՀ. Խոսղաղութիւն ամենեցուն:

սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՔՀ. Աստուածայ Երիշը որոգեսցուք.

սպ. Առաջի քո Տէր:

- Քհ. Օչ այ եւ կտրողութեան :
- սպ. Պլուսումէ : Առւրբ Աստուած, սուրբ և հզօր,
սուրբ և անմահ ողորմեաց մեզ : Առւրբ Աստուած,
սուրբ և հզօր, սուրբ և անմահ ողորմեաց մեզ :
Առւրբ Աստուած . սուրբ և հզօր, սուրբ և անմահ
ողորմեաց մեզ :
- Քհ. Յաւեկուտանս յաւեկուտենից :
- սպ. Ամէն :
- Քհ. Օքերը լքմացնելով :
- սպ. Կաննի քահանուն ետև և ասէ՝ Աստուծոյ գոհու-
թիւն :
- Քհ. Երեայ մէջ բեմն որեղք :
- սպ. Տանի զթուղթը անքով ու ասէ՝ Ալելուիս որ-
թիւ : Կամ Տէր ողորմեան որթիւ :
- Քհ. Խաղաղութեան ամենեցուն :
- սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում, երկիւղածութեամբ լուա-
րնեք :
- Քհ. Արբոյ աւետարանէս :
- սպ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր : Պլուսումէ ,
Ասէ Աստուած :
- Քհ. Լքմացնելով պաւետարանը :
- սպ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր :
- Քհ. Խաղաղութեան ամենեցուն :
- սպ. Ամէն : Եւ ընդ հոգւոյդ քում :
- Քհ. Աստուծոյ երիւղածեցուն :
- սպ. Առաջի քո Տէր :
- Քհ. Յաւեկուտանս յաւեկուտենից :
- սպ. Ամէն :
- Քհ. Օքհնեալ Տէր Եր Յեսուս Քրիստոս :
- սպ. Օքհնեալ Տէր :

Քհ. Տէր Աստուած օրհնեցի պահենեանդ :

սպ. Ամէն :

Քհ. Հանվեցնու պէսին :

սպ. Առենու պատրը և Երկայ բեմին իոռը հոն բավելով պահանան որ գոյ, և նորու խաղաղնուն մէրայ ըստը ըստ, ասոր աեծնոց պատրը աեղք դնելու, գոյ սպասարշութը բեմին մէջ աեղք, և չուելով բավէ որ ասէ :

Քհ. Ողբոյն պուր մըտեցի :

սպ. Վրբիստոս ՚ի մէջ մեր յայտնեսցի, որ էնն Աստուած աստ բազմեսցի, խաղաղութեան ձայն հնչեցաւ. սուրբ ողջունիս հրաման տուաւ, թշնամութիւնն հեռացաւ. սէր ընդ հանուրս սփուեցաւ :

Քհ. Ահեւ լէրուտ :

սպ. Առ քեզ Աստուած :

Քհ. Պատարագ Վրբիստոս :

սպ. Ողբուժութիւն, և խաղաղութիւն և պատարագ օրհնութեան :

Քհ. Շնորհի սեր :

սպ. Ամէն : Եւ ընդ հոգւոյդ քում :

Քհ. Դ վէր ընծայեցուցիւտ :

սպ. Ունիմք առ քեզ Տէր ամենակալ :

Քհ. Եւ գոհացարուտ :

սպ. Արժան, և իրաւ :

Քհ. Ասուր, ասուր, ասուր :

սպ. Իրեւ անդամ իտրճ իտրճ պանդամ առշլ :

Քհ. Խոռ հանելով հացին և գիտուն մէրայ :

սպ. Օքնիգամ առշլվենը Երկայ, և չուի ստիտուուն է դուն :

Քհ. Ասուր, իտրէս այս և հարմին իմ :

սպ. Ամէն : (ու մէս անդամ ըլ պանդամ առշլ):

Քհ. Արբէս ՚ի սմանէ :

- սպ. Ամէն : (Ան անդամ և պահպատի բաշխ) և ուեղը գոյ :
- քհ. Եւ զըոյսն ՚ի ժոյոցս :
- սպ. Յամենայնի օրհնեալ ես Տէր :
- քհ. Յա-կրեանս յա-կրենից :
- սպ. Ամէն :
- քհ. Խողղաղութեան ամենեցուն :
- սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում :
- քհ. Ասպուծոյ Երիբաղագեցուն :
- սպ. Առաջի քո Տէր :
- քհ. Ուրուն զէ Եղեցի . . . . :
- սպ. Ամէն :
- քհ. Բնդ սր և մշ :
- սպ. Յիշեա Տէր, և ողորմեա :
- քհ. Ասպուտածածնին սրբոյ իսուսին :
- սպ. Յիշեա Տէր և ողորմեա :
- քհ. Եւս առաւել պարբաղն :
- սպ. Ամէն :
- քհ. Եւ Եղեցի ողղոյնութեան :
- սպ. Ամէն : Եւ ընդ հոգւոյդ քում :
- քհ. Հայր մը : և մի առնիր զմշ ՚ի Քոյնութեան :
- սպ. Ա.ՅԼ փրկեան զմեզ ՚ի չարէ :
- քհ. Եւ հասայ յա-կրեանս :
- սպ. Ամէն :
- քհ. Խողղաղութեան ամենեցուն :
- սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում :
- քհ. Ասպուծոյ Երիբաղագեցուն :
- սպ. Առաջի քո Տէր :
- քհ. Կը հստակ Յիսուսի Տէրով :
- սպ. Ամէն : Պաօսխումէ :
- քհ. Դ սրբութեան սրբոց :

սպ. Այսպէս սուրբ, միայն Տէր, Յիսուս Քրիստոս ՚ի
փառք Աստուծոյ Նօր (ո- պայս առելքնել պահպան
ժաշկ) :

Քհ. Օքհնեալ հայր սուրբ Աստուծոն ճշմարիք :

սպ. Ամէն :

Քհ. Օքհնեալ որոնեալ սուրբ :

սպ. Ամէն :

Քհ. Օքհնեալ հոգիոր սուրբ :

սպ. Ամէն :

Քհ. Օքհնութիւն և ժամանակ :

սպ. (Օքհնդակ ժաշկը լեզն առեակ) : Ամէն Նայր սուրբ, Որ-
դին սուրբ, Հոգին սուրբ :

Քհ. Դատակայ սընութենածն առ ժողովուրդն և առեակ : Ե
սուրբ ՚ի սուրբ :

սպ. Օքհնդակ ժաշկ :

Քհ. Լըսուն Նորոյն սընոյ :

սպ. Ամէն : Եւ ընդ հոգւոյդ քում :

Քհ. Յատիպեան յատիպենից :

սպ. Ամէն :

Քհ. Խաղաղութիւն ամենեցուն :

սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում :

Քհ. Աստուծոյ երիբողբակեցուն :

սպ. Առաջի քո Տէր :

Քհ. Ձեւն առենելով զնշեալուր, և պէտոցը իրեւ ան-
գոյ պարնելով, առեւ Տէր չէմ արձանի :

սպ. (Ամէն անգամ իտրճ իտրճ պահպան ժաշկ) :

Քհ. Օքհնին բանալով :

սպ. (Երեւոյ, և պանի քահանան գինի, և ջուր, ո- պայ-
լուսանելով, պանի ետ պահինին, և զջուրը, ո- ասունդը
իորդ բերինը բերի անուղին պետողը :

Քհ. { Յաւիտեան , յաւիտենից :

սպ. Ամեն :

Քհ. Խստաղը-Ենա ամենեցուն :

սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում :

Քհ. Ասպարծոյ Երիբողութեացուք :

սպ. Առաջի քո Տէր :

Քհ. Ու օրհնես :

սպ. Ամեն : (աւ զայս ասելով գայ բերին մշջ աւողը , աւ ասկե) :

Եղիցի անուն տեառն օրհնեալ յայսմ հետէ
մինչև յաւիտեան : Եղիցի անուն տեառն օրհնեալ
յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան : Եւ Եղիցի անուն
տեառն օրհնեալ յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան :

Քհ. Կապարունն օրինաց և նորի :

սպ. Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ , յամենայն ժամ՝
օրհնութիւն նորա 'ի բերան իմ : Որթիւ :

Քհ. Խստաղը-Ենա ամենեցուն :

սպ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում , Երկիւղածութեամբ լուա-
րուք :

Քհ. Արբայ աւետարանին :

սպ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր : Պառխումե :

Ասէ Աստուած :

Քհ. Եմընելով պաւետարանին :

սպ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր :

• Պարու :

Առորբ խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր . զի սովաւ փըռ-
կեսցէ զմեզ 'ի մեղաց , և կեցուսցէ շնորհիւ ողորմու-
թեան իւրոյ , ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցն և
ողորմեաւ : Ամեն :

Այօսեցնելու կարճ առակներ :

Օ՛ԵՐ և ԳՊԱՅ ՏԱՆՔԸ

Օ՛ԵՐ մուկը կի խաղար հետ իւր ձագին մէկ սընկիմը տակ, զոլ դուսէն տեսնելով կատուն, և մուտ անելու չիկարնալով սընկին տակը, այսպէս զուրուցեց հետը :

ԼԱՊՈՒՆԻ : Եկո՞ մօտս ո՞լ դուն ըռինտ անասնիկ, որ ըզմըզիմ զքեղ, զէրամ անպատմելի զոր կի սիրիմ զքեղ :

Օ՛ԵՐ ՏԱՆՔԸ : Որդի . մի հաւատակ իրեն, կի խարէ, ես զայն խրատը կուտամ քեզիկ, որ սընկին տակէն դուս չի ելիս, զէրամ պի ափսուսաս :

ԼԱՊՈՒՆԻ : Խքմալ մի վախնայ սիրուն, եկո՞ որ նուշիկուտ տամ քեզի . թէ որ թողուս որ մէյմը պագիմ զքեղ :

ՏՊԱՅ ՏԱՆՔԸ : Անմա . միայն լսէմէ, ինչ ըռինտ կի զուրուցէ, ինչ կի խոստանայ : Հո՞ն կերթամ :

Օ՛ԵՐ ՏԱՆՔԸ : Ալրէ մամախոդ, ու մի երթա :

ԼԱՊՈՒՆԻ : Համ շաքար կուտամ քեզիկ, թէ որ մօտը գաս :

ՏՊԱՅ ՏԱՆՔԸ : Թա՞ղ մամա որ երթամ մօտը :

Օ՛ԵՐ ՏԱՆՔԸ : Ա՞ն երթա, թէ որ զաղէկդ կուզիս նայ :

Olvasni való rövid mesék.

A' vén, és az ifiu Egér.

A' vén Egér jádzik vala tulajdon fiával egy láda alatt, kit kivül látván a Matska, és bénem férhetvén a' láda alá, így beszélle vele.

A' Matska: Gyere hozzam o! te szép állatotska, hogy nyalogafsalak meg, mert meg magyarázhatatlannal szeretlek.

A' vén Fgér. Fiam! ne hidj néki, meg tsal, én azt tanátslom néked, hogy a' láda alól ki ne meny, mert meg bánod.

A' Matska. Semmit se fély kedvesem! gyere mandulát adok néked, ha meg engeded, hogy egyszer meg tsókoljalak.

Az ifiu Egér. Anyám tsak hallyad, milyen szépen szól, mit igér. Oda megyek.

A' vén Egér. Engedelmesskegy Anyádnak, és ne mennye.

A' Matska. Nádmézetis adok néked, ha hozzám jössz.

Az ifiu Egér. engedd meg Anyám! hogy mennyek hozzá.

Vén Egér. Ne mennye, ha jóvadat akarad.

Տղայ Խուիլը : Այսէմէ ինչ բարեկամաբար , ու Խոչեմ
կի նայի վըրաս . ընտոր կի խնդայ վըրաս :
(ու պայս ասելով , անին դուին աղայ Խուիլը ին
ժանչն պուռ խաբունին օտք , պով խաբուն խըսելով ,
այսողէս ին խանչն :)

Ան թողու մամա վահ . կի սպանէ զիս սյս անիրաւուք:
Օհէր Խուիլը : Անգանէ ուժեմ , թէ որ ինչ վաս չիս
մըրի նայ : Ովոր խըրատի չի ընդունի , նայ ողոր-
մելութեան մէջ կըննի :

Խըրատ :

Այս հեղիադը կի խըրատէ զայնպէս տըղաք , որոնք
ծերերուն չին հնազանդի , և այսպէս իւր զենէրովը կի
սորվին , բայց անգան :

Az ifiu Egér. Nézd millyen baráttáságoson,
és alázatoson néz rám mint örvend nékem.

(*és ezt mondván. a' láda alól az ifiu Egér ki szalad a' matskához, kit a' matska el kapván, így kiált.*)

Ne hadj Anyám megől éngem ez a' gonosz.
A vén Egér. Késő már, ha eddig szót nem fogadtál. A' ki a'jó tanátsat meg nem fogadja, nyomoruságban esik.

Tanítás.

Ezen mese tanítta az ollyan Ifiakat, kik az öregeknek nem engedelmeskednek. És így tulajdon károkan tanulnak, de késön.

Եւ և էր Տէրը :

Փախուստական էշը պատահմամբ գըտաւ մօրին մէկ առիւծի կաշիմը, որին մէջ փաթթըլվելով, կի դըրվի կատղած . կի բօրջէ, կի փարտընկէ, կի վաղվօրտէ այնթուրֆանը, որ վայրիները ահրըլվելով, և իրենց քարածակտիքնուն մէջ պահըտվելով, ոչ երերալու, ոչ զգօլիսըները վեր վերցընելու իշխէին :

Ետենով կի համնի իւր Տէրը, ովոր զինքը վաղուց կի նայէր, ու էշը տեսնելով զաղաչան, դեր ալ զօր կի պէքըրտըլի կի վաղէ, որ զնայալ խարելու կարնայ :

Բայց աղաչան այսպէս ձան կուտայ զինքը : Չիս խարի զիս, կի ճանչնամ զքեղ էշակ իմ, նի առիւծի կաշուն մէջէն դուս կաննած անկըճվըներըդ վըկային ինչ առիւծ ըլսու :

Եւ այսպէս կապելով, և ծեծելով զինքը, տուն կի տանի :

Խըտա :

Վայս օրինակը զնոքա կի հասկըցնու, որոնք արժանաւորութեանէ 'ի վեր պի կամենային ալ մէծեր, ու ալ առջիներ ըլլալու :

A' szamár, és a' Gazdája.

A' szökevény szamár történetből talála az erdőben egy oroszlány bőrt, mellyben bé takarozván, tetteti magát döhödtnek lenni, ordit, rugdos, szaladgál, annyira, hogy az erdei vadok meg ijedvén, és a' magak barlangjokban magakat el rejtvén sem mozdulni, sem a' fejeiket fel emelni mérészelnék.

Idővel érkezik a' gazdája; a' ki ötet régolta keresi vala. A' szamár pedig látván az Urát még inkább bög és szalad, hogy aztis meg tsalhassa.

De a' gazdája igyszolitta meg ötet: nem tsalsz meg éngem, ésmerlek téged szamárkám, ama oroszlány bőrből ki álló fűleid bizonyágok, mitsoda oroszlány légy.

És így meg kötözzvén, és meg vervén őtöt, haza viszi.

Tanítás.

Ezen példa azokat érdekli, kik érdemek felett nagyobbak, és előbb kellők kivánnának lenni.

ԱՐԵՎԵՐՆԻՆ, և ճըռին:

ԱՐԵՎԵՐՈՒՆՆԵՐԸ մեծ ձըմբան ժամանակը արեգըկուն տաքուն կի չորցընուն զիրենց ապրելիքը : Օսյս տեսնելով ճըռըմչուխը, խոնարհ կի խնդրըլի իրենց, որ անին աղէկութիւն, և տան իրեն իքմը ողորմութիւն, զէրամ սովուն կի սատկի :

Ում մըրջըրունները սյսպէս կի պատասխանին . ճըռըմչուխ քուրուկ մինք ամարը, ու ամրան տաք արեգըկուն շատ աշխատիլնիք, վեր, ու վար դաշտերը քալիլնիք, մինչև քըրտընքով զայս ապրելիքը մեղիկ քաղիլնիք : Ճապա դուն զթանկ ժամանակը ինչով անցուցիլն դապրութեամբ, քնով, կամ անշահ քալելով

Որոնց պատասխանեց ճըռըմչուխ : Պար ասիլիմ . թէոր ամառը պար ասիլիս, նա ծըմեռը խաղիր ճըռըմչուխ . պատասխանեցին մըրջըրուններ, ու ամէնը քեզիկ իքմաւ չիպիտանիք :

Խըտափ :

Այս օրինակը կի խըրատէ զայն տըղաքը, որոնք զթանկ ժամանակը խաղով կի անցնուն, և մեծնալով իքմա գիտութիւն չունին :

A' Hangyák, és a' ptrütsök.

A' Hangyák nagy télnek ideiben a' nap melegénél szárittyák a' magak élelmeket. Ezt látván a' prütsök, alázatoson esedezik nékiek, hogy tégyenek jót, és adjanak nékie valami alamisnát, mert éhel döglik.

Kinek a' hangyák így felelnek: ptrütsök néne! mi a' nyáran, és a' nyári meleg napban sokat fáradtunk, fel, 's le a' mezőkön jártunk méglen izadsággal ezt az éleelmet magunknak meg gyűjtöttük. Hát te a' drága időt mivel töltötted? restelkedve? álommal, vagy haszontalanul járkálva?

Kiknek felele a' ptrütsök: énekeltem — Ha a' nyaran énekeltél, télbe táncozj ptrütsök! felelének a' kaŋyák, és mégis néked semmit sem fogunk adni.

Tanítás.

Ez a' példa oktatta azokat a' gyermeket, kik a' drága ūdöt játékkal töltik, és fel növén semmi tudományak nintsen.

ՎՐԱՆԵՐ, և ագուստուս:

Վագուաւը թըռելէնը կի տանի բերանը մէկ լօղմամը պանիր, զորնոր տեսնելով խալպ աղվէսը, զագրըվին ըրընտութիւնը զօր կի դովէ, ասելով, թէ թըռչուն չիկայ ալ շատ ագուրվին նըման ըրինտ . պի սիրէր լը սելու համ զեղանակը, որնոր թէոր գօրսյ ըլար մարմնոյն ըրընտութեանը, նայ զամենսյն անասընները պի անցընուր :

Օքյս մէծ գովասանքը ագուաւը լըսելով, հըպարտ կի կըցէ գըրըիդ անելու, ու այսպէս զպանիրը բերնէն կի ապլէ : Օօրնոր աղվէսը խըլելով, կի ծիծաղի զհըպարտ ագուրվին անխելքութիւնը :

ԽՐԱՊ :

Եշանած . ու խալպ մարդիքաց որոնք զսուտ ըրինտ կասին, մի՛ հաւատայք տըղաք : Բայց ոչ մի հըպարտնայք . զէ պի ամընչեցվիք :

A' Roka, és a' holló.

A' Holló repülve viszen vala a' szájába
egy falat sajtot, mellyet látván a' ravasz roka,
a' holló szépségét nagyon ditséri; mondván:
hogy repülő nints több a' hollóhoz
hasonló szép, szeretné hallani az énekétis,
melly hogy ha illő vóna a' teste szépségéhez,
tehát minden madarakat fejjűl haladna.

Ezt a' nagy ditséretet a' holló halván,
kevélyen kezd károgni, és így a' sajtat ki
ejti a' szájából. Mellyet a' roka meg kapván,
neveti a' kevély hollónak esztelenségét.

Tanítás.

A' meg jegyzett, és tsalárd embereknek, kik
a' hazugságat szépen mongyák ki, ne higya-
yetek gyermeket, — Hanem neis keyély-
kedjetek, mert meg szegyenültek.

լսուեցնելու տղոց ժամանակ անցնելու
բաներ :

1.

«Համծուի խօսելը :

ա.

Տասվերկու որդիկաց լըման լադիր հայրիմ .
Դասմոնց մէ երսուն թոռ , կամ ալ շատալ ունիմ .
Դոքա ամենեքեան ընդիմ ընծայեցին .
Դասմոնք դացա մէջէն ճերմակ , դասմոնք սեին .
Մինչև 'ի մահ մէկտեղ մրամիտ կի ապրին .
և մէկումը հետըս ամէնքը պիմեռնին :

շառաւ , Ե՞ն չնչ ի՞ն նշանակի՞ն այս :

2.

Ու լիզու ոչ մարմին չունիմ ,
Եմէնը զլմանը կասիմ .
չնչ է ան :

3.

Ենդադար անհանդիստ իմ .
ու շատ տարտերու մէջիմ .
թէպէտ որ շահ չկմ բօվի ,
զուտրը սիրտը կիմաշվի :

չնչ ի՞ն նշանակի՞ւ այս :

7.

Ուշպէտ որ ես իրեքիմ .

բայց ամէնը մէմնիմ .

թէ Աստուծոյ կըցվացքնիմ .

թէ աշխըրհիս սկիզբնիմ .

Ամէն բանի մէջ դըտվիմ .

Ամէնը Աստուծած չիմ :

Էնչ կ այս :

Ե.

Օսմէն բանին գունը ես մէնըս կի փոխիմ .

թէ որ զնայուժովըս ես սերտ սերտ բոլորիմ .

Ուս հայրըս կի գըտվի . ալ առաջ ես հոնիմ

իայց առանց աթախս աշխարհըս տեղ չունիմ .

Աչվընուտ արտըսունք կըսկըծով կի հանիմ .

բայց երբոր զգըլոխըս ոտօքըս կի փոխիմ .

Օմարդ, զտավար, զանասուն զամենբան կեակրիմ .

շահ, խնդում, և տրտում շատոնց կի պատճըռիմ :

Էնչ ին նշանակի այս :

2.

Բարեկար օղինը ներ գոտամը բանի վերայ:

ա.

Ինուրեալ հոգեւ:

Ըզգայլը ոչխըրնուդ:

Օաղվեսը խաղերուդ:

Դիր հովիւ գառներուդ:

Բզ ածը պաղչէպան,

Դիր զիսալպը օդնական

աղէկիդ պահապան:

ի.

Ու զօդիան ին խրագիս, գուռն պշու մէջ չտանիս:

Ովոր օրինաց տըլօղնիս.

զօրէնքը կի կոխկըրտիս.

ովոր զմեղքըկի սաստիս.

դուն մեղաց մէջ առջիննիս.

իամ

Խըրատըդ ընդունելի չէ.

Օի մեղք ընդդէմ քեզ կանչէ.

Շատոնք ըզ մեղքը կի սաստին,

Որ են թարկը տալու չուզին:

ի.

Օձնարժանը հագունելու:

Գիտիմ կի զարնըվի լման.

Խողին քըթինը մանելան:

Ղ.

Անաբժանին պաշտօն դաշտ :

Դիր զաղվեսը քարողիչ
Անասըննուդ ուսուցիչ :

Ե.

Յաղլութենէ առաջ պարձենալու :

Արլաս յաղթըլելու, մի ասի յաղթեցի,
Երբ կըլաս ծեծվելու, մի ասի ծեծեցի :

Ղ.

Օքուշո հարդը հարիւլու :

Ող ծովը ջրերով ինչ կի աւելցընուս .
Ող խօճան շատ գանձով ինչու կի խօճացնուս :

Խախ

Ովոր ալ շատ գանձ ունի .
Եա պաշխը կի գընտըվի :

Ե.

Երեսպաշտութեան :

Օհեոր կամիս դովելու ,
Եւ սիրելի դառնալու .
դարձիր մեծ երեսպաշտ ,
Օէ պիլաս բարեպաշտ :

111

Առվլէ զսելը ճերմակ
 դարձընելու իսդակ .
 Եշխըհիս սիրելի
 Պի դառնաս դարաղի :

Աշանակութիւն մէկ տարպա մէկի :

1. տարպա	1. կանէ	1.	5. տարպա	5. կանէ	25.
2. տարպա	2. կանէ	4.	5. տարպա	6. կանէ	30.
2. տարպա	3. կանէ	6.	5. տարպա	7. կանէ	35.
2. տարպա	4. կանէ	8.	5. տարպա	8. կանէ	40.
2. տարպա	5. կանէ	10.	5. տարպա	9. կանէ	45.
2. տարպա	6. կանէ	12.	5. տարպա	10. կանէ	50.
2. տարպա	7. կանէ	14.	6. տարպա	6. կանէ	36.
2. տարպա	8. կանէ	16.	6. տարպա	7. կանէ	42.
2. տարպա	9. կանէ	18.	6. տարպա	8. կանէ	48.
2. տարպա	10. կանէ	20.	6. տարպա	9. կանէ	54.
3. տարպա	3. կանէ	9.	6. տարպա	10. կանէ	60.
3. տարպա	4. կանէ	12.	7. տարպա	7. կանէ	49.
3. տարպա	5. կանէ	15.	7. տարպա	8. կանէ	56.
3. տարպա	6. կանէ	18.	7. տարպա	9. կանէ	63.
3. տարպա	7. կանէ	21.	7. տարպա	10. կանէ	70.
3. տարպա	8. կանէ	24.	8. տարպա	8. կանէ	64.
3. տարպա	9. կանէ	27.	8. տարպա	9. կանէ	72.
3. տարպա	10. կանէ	30.	8. տարպա	10. կանէ	80.
4. տարպա	4. կանէ	16.	9. տարպա	9. կանէ	81.
4. տարպա	5. կանէ	20.	9. տարպա	10. կանէ	90.
4. տարպա	6. կանէ	24.	10. տարպա	10. կանէ	100.
4. տարպա	7. կանէ	28.	10. տարպա	100. կանէ	1000.
4. տարպա	8. կանէ	32.			
4. տարպա	9. կանէ	36.			
4. տարպա	10. կանէ	40.			

“Եշտիակութեան Հայ Գրաց աւ աւ Բ. է.”

<i>m.</i>	1.	<i>d.</i>	100.
<i>r.</i>	2.	<i>f.</i>	200.
<i>q.</i>	3.	<i>s.</i>	300.
<i>t.</i>	4.	<i>z.</i>	400.
<i>b.</i>	5.	<i>շ.</i>	500.
<i>շ.</i>	6.	<i>n.</i>	600.
<i>է.</i>	7.	<i>շ.</i>	700.
<i>ը.</i>	8.	<i>պ.</i>	800.
<i>թ.</i>	9.	<i>լ.</i>	900.
<i>ժ.</i>	10.	<i>ս.</i>	1000.
<i>ի.</i>	20.	<i>ս.</i>	2000.
<i>լ.</i>	30.	<i>լ.</i>	3000.
<i>թ.</i>	40.	<i>մ.</i>	4000.
<i>ծ.</i>	50.	<i>ր.</i>	5000.
<i>կ.</i>	60.	<i>ց.</i>	6000.
<i>հ.</i>	70.	<i>ւ.</i>	7000.
<i>ձ.</i>	80.	<i>փ.</i>	8000.
<i>շ.</i>	90.	<i>ք.</i>	9000.

Աշուական թվեր և պահանջման առաջնային արտակարգությունները:

I.	ա.	1.	XXX.	լ.	30.
II.	Բ.	2.	XL.	լ.	40.
III.	Չ.	3.	L.	Ճ.	50.
IV.	Դ.	4.	LX.	Հ.	60.
V.	Ե.	5.	LXX.	Հ.	70.
VI.	Զ.	6.	LXXX.	Ճ.	80.
VII.	Է.	7.	XC.	Հ.	90.
VIII.	Ը.	8.	C.	Ճ.	100.
IX.	Թ.	9.	CC.	Ժ.	200.
X.	Ժ.	10.	CCC.	Ժ.	300.
XI.	Ժա.	11.	CD.	Ն.	400.
XII.	ԺՊ.	12.	D.	Հ.	500.
XIII.	ԺՂ.	13.	DC.	Ի.	600.
XIV.	ԺՂ.	14.	DCC.	Հ.	700.
XV.	ԺԵ.	15.	DCCC.	Ա.	800.
XVI.	ԺԶ.	16.	CM.	Հ.	900.
XVII.	ԺԷ.	17.	M.	Ի.	1000.
XVIII.	ԺԸ.	18.	MXL.	ԱԽ.	1040.
XIX.	ԺԺ.	19.	MD.	ԱՀ.	1500.
XX.	Կ.	20.	MDCCCXXXIII.	ԱԿՂԳ.	1833.

- «Օպերայի խօսքերուն լուսադիմանութեանը այս է :
- Ա. Տարբե ա-ն 12. ամիս . ամսական 30. իամ 31. օր :
- Ե. Խոշիչութեանը իսուն պատճեանը :
- Ֆ. Բառենիւ հարգու շան շահ , առ ամենը բառելուն իւ
հաշվեն :
- Դ. Այս գերը երես առշվագեց ա-ն ա-մենան , լեռ Ա. արտա-ած ,
լեռ աշխարհ ա գրուն իւ ա-սուն իսպանիւն , համ ա-
մեն , համ բուն խօսք մէջ իսու ա գերը :
- Ե. Ունին . խօսք :

Գ Ե Ր Ձ

